
ПАМ'ЯТІ ЛАРИСИ АНАТОЛІЇВНИ СПІЦИНОЇ

19 липня 2018 р. стрімко відійшла у засвіти Лариса Анатоліївна Спіцина — знаний український археолог і світла людина. Лариса побачила світ 6 травня 1968 р. у м. Запоріжжя. Після успішного закінчення Запорізького державного університету працювала там-таки під керівництвом Г.М. Тощева, асистентом кафедри давньої історії України впродовж 1994—1995 років. Роки навчання в аспірантурі Інституту археології НАНУ (1995—1998) визначили її наукову спеціалізацію як фахівця археології енеоліту — раннього бронзового віку українського степу. Від 2001 р. дослідниця працює в Інституті молодшим науковим співробітником, а після захисту кандидатської дисертації (2002) — науковим співробітником у групі інформаційного забезпечення, а потім у відділі археології енеоліту — бронзової доби.

Згадана дисертація Л. Спіциної «Археологічні культури пізнього енеоліту — ранньої бронзи Дніпро-Донського межиріччя (за матеріалами поселень)», підготовлена за наукового керівництва К.П. Бунятян, стала істотним внеском у розв'язання генези ямної культурної спільноти. Дослідниця обґрунтувала виділення Рогачицької культури на базі комплексів рогачицького типу, з середнім шаром Михайлівського поселення в якості опорної пам'ятки. На жаль, їй не вдалось видати монографічну версію своєї дисертації з причини непомірних обсягів громадської роботи, добровільно покладених на себе. Понад те, Лариса приділяла неабияку увагу польовим дослідженням. Серед її доробку не тільки участь у розкопках могильника Мамай-Гора, багаточисельних поселень Роздольне на Кальміусі, Семенівка, Черешневе у Надазов'ї, Кам'яна Могила 1 і 3, Лиса Гора у Придніпров'ї, Генералка на Хортиці. Останні шість років були присвячені участі в українсько-швейцарському проєкті «Адаптація людини та рослинного світу до кліматичних коливань в Україні», як ніколи актуальному нині. Попередні результати

© О.В. ГОПКАЛО, В.В. ОТРОЩЕНКО, 2018



цих досліджень відображені в збірці наукових статей «Археологія і палеоекологія степової України» (Київ, 2017), одним з авторів та упорядників якої була Лариса.

Не можна обійти увагою неозору громадську діяльність Л. Спіциної, яка від 2007 р. входила до складу профспілкового комітету Інституту. Останнім часом вона виконувала функції заступника голови. «Комітетники» жваво спілкувалися з приводу профспілкових справ, якщо десь можна провести межу між «профспілковими справами» та життям Інституту, долями його співробітників. «Штаб» профкому знаходився в такій собі Комп'ютерній кімнаті, де панувала особлива атмосфера, затишна, майже домашня. Сюди колеги йшли не тільки для того, щоб скористатися інтернетом, зробити ілюстрації до статті чи й просто поспілкуватися, поділитися інформацією щодо розкопок, поїздок, музеїв.

Коли настали важкі часи й Академія наук недоотримала майже третину фінансування, а Інституту загрожували системні звільнення, з ініціативи профкому й Лариси особисто наші співробітники з гаслами та вимогами вирушили до Адміністрації Президента України, а звідти — до Президії НАНУ. Згодом, у складі академічної колонії, рушили до Верховної Ради.

Це за активної участі Лариси майже щорічно, напередодні Нового Року співробітники відвідували різні куточки нашої прекрасної країни, а їхні діти та онуки отримували солодощі (які ретельно та прискіпливо вибиралися, кожного разу нові, аби не повторюватися, дивувати, радувати, балувати). Завдяки її зусиллям з'являлися біля Інституту рослини, кожного разу нові. Вона опікувалася інститутськими тваринами. Поза стінами Інституту безліч бездомних тварин, завдяки Ларисі знаходили господарів. Бо ж вона боролася за їхнє життя, коли була потреба, не шкодуючи на те ні часу, ні коштів. Ніхто біля неї не лишався сиротою. Таких щирих і безкорисливих вчинків Лариси — безліч. Згадаймо концептуальне донорство.

Останнє, що постає у пам'яті — її праця в Комісії з підготовки матеріалів до аудиту Інституту, що тривав практично півроку. Саме тоді Комп'ютерна кімната стала центром на-

шої установи, що узгоджено працювала на конкретний результат. Лариса займалася, в контакт з бібліотекою установи, пошуком та наповненням бібліометричної бази наукових робіт наших співробітників. Подяка й радість з приводу їхнього/нашого високого наукового рейтингу в системі установ НАНУ була спільною й щирою. Адже Інститут, зрештою, отримав бажану категорію, а Лариса в суєті аудиту не афішувала свій ювілей — останній, як виявилось.

Ділові люди твердять, що незамінних людей немає, а ось Ларису замінити нікому. Слово «смерть» не може бути вживаним по відношенню до цієї людини: небайдужої, енергійної, життєлюбної, людяної, щирої. Сиротливо притулився у куточку її стіл, і ми, хто її любив, також осиротіли. Єдине, що нам лишається — наповнювати життя радістю. Ми певні — їй би це сподобалось.

*О.В. ГОПКАЛО,
кандидат історичних наук,
Інститут археології НАН України*

*В.В. ОТРОЩЕНКО
доктор історичних наук,
Інститут археології НАН України*